

บทที่ 2

บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของคำลักษณนามที่จะกล่าวถึงในบทนี้แบ่งเป็น 4 หัวข้อ คือ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของคำลักษณนามโดยทั่วไป, วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของคำลักษณนามในบางภาษา, วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของคำลักษณนามในภาษาจีน และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของคำลักษณนามในทางภาษาศาสตร์สังคม

2.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคำลักษณนามโดยทั่วไป

แอลัน (Allan 1979:285-31) กล่าวถึงคำลักษณนามว่าเป็นหน่วยคำในโครงสร้างผิวที่มีเงื่อนไขแน่นอนและมีความหมายคือ จะแสดงลักษณะของคำนามที่ใช้ลักษณนามร่วมกันนั้นออกมา แอลันจัดภาษาที่มีคำลักษณนาม (Classifier languages) เป็น 4 ประเภท คือ

1. ภาษาที่ใช้คำลักษณนามกับคำบอกจำนวน (Numeral Classifier languages) คำลักษณนามในภาษากลุ่มนี้ต้องปรากฏในปริมาณวิเศษณ์เสมอ เช่น คำว่า "คน" ในประโยคภาษาไทยว่า "ครูหลายคน" นอกจากคำลักษณนามจะเกิดในปริมาณวิเศษณ์แล้ว คำลักษณนามยังเกิดในรูปแทนได้ เช่น หมาตัวนั้น (ตัว=ลักษณนาม)
2. ภาษาที่ใช้คำลักษณนามเป็นวิภัติ-ปัจจัยประกอบคำประเภทต่าง ๆ (Concordial classifier languages) เป็นภาษาที่มีคำลักษณนามประเภทวิภัติปัจจัย ซึ่งจะประกอบกับคำนามส่วนขยาย ภาคแสดงหรือรูปแทนต่าง ๆ เช่น ภาษานินตู ว่า ba-sika ba-ntu- ba-bile (ba+have+arrived ba+man ba+two) Two men have arrived. ในภาษานี้ ba เป็นคำลักษณนามเติมหน้าคำประเภทต่าง ๆ
3. ภาษาที่ใช้คำลักษณนามเป็นภาคแสดงของคำนาม โดยภาคแสดงนั้นมีหน้าที่เป็นคำกริยา คำกริยาจะเปลี่ยนรูปไปต่าง ๆ เพื่อบอกลักษณะของคำนาม (Predicate classifier languages) เช่น ตัวอย่างประโยคในภาษานาวาโอ ดังนี้ (คำที่ขีดเส้นใต้คือคำลักษณนาม)

-béésò sǐ-2á (money perfect-lie (of round entity) "A coin is lying (there)."

-béésò sǐ-nǐl (money perfect-lie (of collection) "Some money (small change) is lying (there)."

-béésò sǐ-ltsòòz (money perfect-lie (of flat, flexible entity) "A note (bill) is lying (there)."

/sǐ-2á/, /sǐ-nǐl/ และ /sǐ-ltsòòz/ คำกริยาทั้ง 3 คำ มีความหมายว่า "วาง" แต่ปรากฏเป็นรูปต่าง ๆ เพื่อแสดงลักษณะของคำนามคือคำ /béésò/ ว่ามีลักษณะอย่างไร คือ เป็นเหรียญเดี่ยว /2á/, เป็นกอง /nǐl/ หรือเป็นธนบัตร /ltsòòz/ เป็นต้น

4. ภาษาที่ใช้คำลักษณนามรวมอยู่ในวลีบอกสถานที่ (Intra-locative Classifier languages) เช่นในภาษาโตยาซึ่งเป็นภาษาแถบอเมริกาใต้

แอลสันเชื่อว่าคำลักษณนามมีความหมาย เพราะการใช้คำลักษณนามต่างจากคำนาม คำลักษณนามคำเดียวกันอาจให้ความหมายที่ต่างกัน ทั้งนี้ การตัดสินใจว่าจะมีความหมายอย่างไรนั้นต้องใช้วิธีการ 3 วิธี คือใช้ความรู้สึกรู้ใจของเจ้าของภาษา (native-speaker intuition), ความรู้สึกของผู้สังเกตที่เป็นคนต่างชาติ (foreign observer's intuition) โดยใช้วิธีดูลักษณะประกอบของคำนามที่ใช้คำลักษณนามร่วมกัน หรือวิธีที่ 3 ตัดสินโดยการให้คำใหม่หรือให้วัตถุสิ่งของใหม่กับเจ้าของภาษาและดูคำลักษณนามที่เจ้าของภาษาใช้กับคำนามหรือสิ่งของนั้น แอลสันกล่าวว่าคำลักษณนามส่วนใหญ่แสดงลักษณะเด่นของคำนามที่มันปรากฏร่วมกับ อาจเป็นรูปลักษณะหรือขนาด แต่ก็มียู่อเสมอที่คำนามคำเดียวปรากฏร่วมกับคำลักษณนามได้หลายคำ อาจเป็นเพราะคำลักษณนามแต่ละคำเน้นลักษณะที่ต่างกันของคำนาม หรืออาจเป็นเพราะผู้พูดมองลักษณะของคำนามต่างกัน หรือยังอาจเป็นเพราะลักษณะของคำนามเองที่แยกได้หลายลักษณะ เช่นในภาษาคิริวินา (Kiriwina) กิ่งไม้ปรากฏกับคำลักษณนาม /kay/ แต่เมื่อจะกล่าวถึงกิ่งไม้ที่แยกเป็นง่าม จะปรากฏกับคำลักษณนาม /lila/ เป็นต้น

แอลสัน กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำลักษณนามในภาษาที่มีคำลักษณนามใช้นั้น เป็นเรื่องที่อธิบายได้ แต่บางครั้งก็อธิบายไม่ได้ เช่น อธิบายไม่ได้ว่าทำไมคำนามนั้นจึงปรากฏกับคำลักษณนามนั้น เช่น คำลักษณนาม /khù/ ในภาษาพม่า ใช้กับคำนามประเภทสิ่งไม่มีชีวิตได้มากมายจนอธิบายไม่ได้ว่าทำไมจึงเกิดร่วมกับคำนามคำนั้นคำนี้ได้ เป็นต้น คำลักษณนาม

บางคำต้องใช้เฉพาะกับคำนามบางคำเท่านั้น เช่นในภาษาไทย ต้องใช้ "เชื้อ" กับข้าง หรือ ในภาษาฟูลา (Fula) คำลักษณนาม /kol/ ใช้กับลูกวัวเท่านั้น หรือในภาษาพม่า /qéin/ เป็นคำลักษณนามของ บ้าน ซึ่งก็คือคำ /qéin/ "บ้าน" คือมีลักษณะของคำนามและคำลักษณนามเป็นคำเดียวกัน เวลาใช้จึงต้องใช้ซ้อนกัน ซึ่งแอลสันเห็นว่า มีความหมายซ้ำซ้อน เขาให้คำอธิบายปรากฏการณ์เหล่านี้ว่า อาจเป็นเพราะคำนามและคำลักษณนามที่ปรากฏร่วมกับคำนามนั้นเป็นคำยืมมาจากภาษาอื่น จึงยังคงลักษณะในภาษาเดิมไว้ หรืออาจเป็นเพราะเคยเป็นคำลักษณนามที่ปรากฏกับคำนามหลายคำ ต่อมาคำนามคำอื่น ๆ ถูกตัดออกหมด เหลือคำนามคำเดียวที่ยังใช้ร่วมกัน

แอลสันใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential Analysis) จัดองค์ประกอบของลักษณนามออกเป็น 7 องค์ประกอบ ลักษณะนามแต่ละคำอาจมีองค์ประกอบ 2 หรือมากกว่า 2 องค์ประกอบก็ได้ องค์ประกอบทั้ง 7 ได้แก่

(1) ลักษณะของวัสดุ (Material) แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

ก) ความมีชีวิต (animacy) อาจกล่าวได้ว่าทุกภาษามีองค์ประกอบนี้ คือมีการแยกระหว่างความมีชีวิต และความไม่มีชีวิต

ข) นามธรรมและนามที่มาจากกริยา (abstract and verbal nouns)

ค) ความไม่มีชีวิต (inanimacy)

(2) รูปร่าง (Shape) แบ่งเป็นแบบมีมิติและแบบไม่มีมิติ

รูปร่างแบบมีมิติยังแยกย่อยเป็น

ก) ยาวและมีมิติเดียว (long-salient one dimensional) มักเป็นสิ่งที่ มีลักษณะคล้ายเชือก

ข) แบนและมี 2 มิติ (flat two-dimensional) ได้แก่ภาษาที่ใช้ลักษณนามเป็นวิภัติปัจจัยประกอบคำนามประเภทต่าง ๆ (Concordial classifier languages) และภาษาที่ใช้คำลักษณนามร่วมอยู่ในวลีบอกสถานที่ (Intra-locative classifier languages)

ค) กลมและมีสามมิติ มักเป็นคำลักษณนามที่เกี่ยวกับผลไม้

ส่วนรูปร่างแบบไม่มีมิตินี้แยกย่อยเป็น

ก) ลักษณะภายนอกโค้งเป็นลักษณะเด่น (Prominent curved exterior) เช่น คำนามพวก เนิน (hills) โคน (humps), กองสูง (heaps) ในภาษานาวาโอ

ยูคาเทค เป็นต้น

(ข) ลักษณะกลวง (hollow subcategory) ใช้กับคำนามที่มีลักษณะคล้ายภาษา

(ค) ลักษณะเป็นวงแหวน (annular subcategory) เป็นคำลักษณนามพวกที่มีลักษณะเป็นวงแหวน หรือเสื้อผ้า เครื่องประดับที่พื้นเป็นวงรอบร่างกาย เป็นต้น

(3) ความคงที่ (Consistency) แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

ก) มีความโค้ง (flexible) ได้แก่พวกที่มีลักษณะคล้ายเชือก

ข) มีความแข็ง (hard or rigid) ได้แก่ พวกที่มีลักษณะเป็นแท่ง

ค) ไม่มีรูปร่างชัดเจน (non-discrete) เช่นในภาษานาวาโฮ ของที่คล้าย

โคลน (mud-like) จะใช้คำลักษณนาม /tlee?/ เป็นต้น

(4) ขนาด (size) แบ่งเป็นขนาดใหญ่และเล็ก

(5) สถานที่ (Location)

(6) การจัดลักษณะ (Arrangement) แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

ก) ลักษณนามพวกที่ปรากฏกับสิ่งของที่มีลักษณะเป็น พับ ม้วน

ข) ลักษณนามพวกที่ปรากฏกับสิ่งของที่มีความเฉพาะในด้านตำแหน่ง เช่น คำ

ลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของที่อยู่ในแถว เป็นต้น

ค) ลักษณนามที่ปรากฏกับสิ่งของที่มีจำนวนมากเป็นกลุ่มให้ความหมายด้านปริมาณ

เช่น กอง, หมู, ซ่อ, ฝูง เป็นต้น

(7) ปริมาณ (Quantity) เป็นองค์ประกอบย่อยที่พบในบางภาษา

แอลสันกล่าวว่าองค์ประกอบ 4 ประเภทแรกเป็นองค์ประกอบที่มีลักษณะเด่นประจำตัวของสิ่งของต่าง ๆ จากองค์ประกอบทั้ง 7 นี้ แสดงให้เห็นว่าภาษาที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กันทางด้านเชื้อสายก็มีที่สิ่งร่วมกันที่ทำให้สามารถจัดเป็นองค์ประกอบประเภทต่าง ๆ ได้

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวกับคำลักษณนามในบางภาษา

นอกจากการศึกษาคำลักษณนามโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ยังมีการศึกษาบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคำลักษณนามในภาษาใดภาษาหนึ่ง โดยเฉพาะ ได้แก่ ภาษาพม่า ภาษาไทย

2.2.1 คำลักษณนามในภาษาพม่า

ระบบของสิ่งไม่มีชีวิต (system of inanimate objects)

ศูนย์กลาง	วจรที่ 1	วจรที่ 2	วจรที่ 3	วจรที่ 4
ตัวคน	ส่วนของร่างกาย (ไม่เปลี่ยน)	ร่างกาย (เปลี่ยน)	ใกล้ตัว	ไกลตัว
หัว	ywe? ผม ใบไม้	pain หมวก ผ้าคลุมผม	'louŋ ของกลม อยู่สูงได้แก่ ไปรษณีย์ เฟอร์นิเจอร์ ถ้วยกาแฟ เอกสาร	'siŋ ของที่อยู่สูง กลม เป็นวง ได้แก่ พระอาทิตย์ แม่น้ำ ทะเล ลูกศร ด้าย
ลำตัว	chaŋ ขนตามลำตัว นิ้ว ฟัน piŋ ไม้เท้าและกิ่งไม้ กิ่งไม้ ปากกา	kwiŋ เสื้อผ้า เครื่องประดับ กาย the เสื้อผ้าที่ม้วน ไว้	cha2 ของที่แบน เวลาใช้อยู่ล่าง เช่นไม้กระดาน เสื่อ จานรอง ใบปาล์ม le? เครื่องมือที่ใช้ มือจับ ดาบ เครื่องดนตรี หุ่นกระบอก	'si พานะ สัตว์ที่ถูกล่า ม้า คนที่ถูกล่อลวง owe แม่น้ำ ถนน

Becker 1975 อ้างถึงในนฤมล จันทระศุภวงศ์ 2528:19)

ในระบบของสิ่งไม่มีชีวิตนอกจากแบ่งเป็นส่วนหัวและส่วนลำตัวแล้ว ยังแบ่งย่อยเป็นสิ่งที่ใช้อยู่เสมอและสิ่งที่ไม่ได้ใช้ เช่น ในวงจรถั้ว 2 "โสร่ง" ที่พบไว้ยังไม่ขาดใช้กับคำลักษณนาม /the/ "วัตถุ" ในขณะที่ที่ "โสร่ง" ที่พันอยู่รอบตัวใช้คำลักษณนาม/kwiŋ/ "ล้อมเป็นวง" นอกจากนี้คำศัพท์ที่ปรากฏกับคำลักษณนามยังสามารถตีความต่อไปได้อีกเป็นลักษณะอ่อนนุ่มกับแข็ง เช่น คำลักษณนาม/ɸiŋ/ จะใช้กับคำนามที่อ่อนนุ่ม ได้แก่ ฅนกก ฅนสัตว์ เป็นต้น ส่วน/chaun/ จะเป็นลักษณนามที่ใช้กับคำนามที่เป็นสิ่งของที่มีลักษณะแข็ง เช่น ฅงซ้าง ฅมึ ฅากกา เป็นต้น

เบคเกอร์กล่าวว่า คำนามที่เขากล่าวว่าเกิดกับลักษณนามใดนั้น เป็นการใช้นามกับคำลักษณนามแบบที่คนส่วนใหญ่ใช้ มีการปรากฏบ่อย และชี้ว่าความหมายพื้นฐานของระบบคำลักษณนามในภาษาพม่าคือความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์

2.2.2 คำลักษณนามในภาษาไทย

พระยาอุปทิศศิลปสาร (2511:72-76) จัดให้คำลักษณนามเป็นคำนามประเภทหนึ่ง โดยแบ่งคำนามออกเป็น 5 ประเภท คือ สามานยนาม วิสามานยนาม สมุหนาม ลักษณนาม และอาการนาม คำลักษณนามเป็นคำนามที่ใช้บอกสามานยนามอีกทีหนึ่ง เช่น เรียกพระว่า "รูป" เรียกสัตว์ว่า "ตัว" เป็นต้น

บรรจบ พันธุเมธา (2522:223-234) กล่าวถึงคำลักษณนามไว้ว่า "คำลักษณนาม คือคำที่กำหนดขึ้นใช้ไว้ทำคำคุณศัพท์บอกจำนวนนับหรือประมาณ...เพื่อขยายคำนามข้างหน้าบอกรูปลักษณะและชนิดหรือประเภทของคำที่อยู่ข้างหน้าคำบอกจำนวนนับไปพร้อมกัน ช่วยทำให้คำที่มีหลายความหมายมีความหมายชัดเจนขึ้น เช่น กา 3 ใบ กับกา 3 ตัว เป็นต้น ซึ่งนับเป็นประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของคำลักษณนาม" บรรจบ จำแนกลักษณนามตามรูปลักษณะและคุณสมบัติของสิ่งต่าง ๆ ที่ลักษณนามไปขยายดังนี้

- (1) ประเภทที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตทั้งคนและสัตว์ ได้แก่ คน, องค์กร, ตัว, ตน, เชือกหรือพวกที่อยู่เป็นกลุ่ม เช่น กอง, หมู่, เผ่า, ไบลิง, ครอบ เป็นต้น
- (2) ประเภทที่ใช้กับสิ่งไม่มีชีวิต แบ่งตามลักษณะ เช่น สิ่งที่มีลักษณะกลม เช่น ลูก(ผลไม้), ใบ, หัว, อัน(ขม, สดางค์), แผ่น(ข้าวเกรียบ), สิ่งที่มีลักษณะเล็กยาว เช่น

สาย. สิ่งที่มีลักษณะเป็นแผ่นแบน เช่น แผ่น(กระดาษ). ผืน(ผ้า). สิ่งที่มีลักษณะเป็นดอก เช่น ดอก(ไม้. กุญแจ. ทองหยิบ). สิ่งที่มีลักษณะเป็นต้น เช่น ต้น(เสา. ต้นไม้. พุ่ม) ฯลฯ เป็นต้น

นอกจากนั้น บรรจบได้กล่าวถึงการใช้นำคำลักษณะนามว่า ใช้นำท้ายคำบอกจำนวนนับหรือบอกประมาณ เช่น ผู้หญิงหลายคน นอนลักตั้ง ฯลฯ. ใช้นำหน้าคำบอกจำนวนนับหรือคำคุณศัพท์บอกความชี้เฉพาะ เช่น ส้มลูกเล็ก. หรือใช้โดยละคำบอกจำนวนนับ เช่น เดินเรียงเป็นแถว ขอสักตัว (หนึ่ง) เป็นต้น ในบางครั้งคำลักษณะนามถูกละไปไม่ปรากฏในประโยค บรรจบให้เหตุผลการละคำลักษณะนามว่า เพื่อต้องการพูดย่อ เช่น กาแฟ 2 โอวัลติน 3 หรือใช้เพื่อให้สะดุดหู เช่น สักนั้ประพันธ์ หรือใช้ละก็ต่อเมื่อ "หนึ่ง" อยู่หน้าคำลักษณะนามและอยู่หลังคำลักษณะนาม เช่น หนึ่งหนึ่ง หมายถึง หนึ่งหนึ่งหนึ่งพัน ละคำลักษณะนาม "พัน" เป็นต้น

นววรรณ พันธุเมธา (2525:23-29) เรียกคำลักษณะนามว่า "คำแยกประเภท และจัดไว้ในคำขยายที่ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา คำแยกประเภทแบบขยายนาม จะจำแนกคำนามออกเป็นกลุ่มเป็นพวก ส่วนคำแยกประเภทแบบขยายคำกริยา จะจำแนกกริยาที่แสดงตามเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น ตามชนิด ได้แก่ คำ "อย่าง" เช่น "นิตพูดอย่างดี" เป็นต้น นววรรณถือว่าคำแยกประเภทหรือคำลักษณะนามจะสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยใช้อะไร เป็นเกณฑ์ในการรวมบางสิ่งบางอย่างเข้าด้วยกันหรือแยกออกจากกัน

ชวนพิศ อู่รัตน (2523:34) ได้กล่าวถึงคำลักษณะนามว่า "ในภาษาไทยมีคำลักษณะนามอยู่เป็นจำนวนมาก...มีคำลักษณะนามอยู่คำหนึ่งค่อนข้างจะแปลกกว่าคำลักษณะนามอื่น ๆ เพราะเป็นคำลักษณะนามกลาง ๆ สามารถใช้ได้อย่างกว้างขวางโดยไม่ระบุถึงลักษณะที่แน่นอนของคำนามที่ใช้ คำลักษณะนามที่ว่านี้คือ อัน ไม่เหมือนกับคำลักษณะนาม เลา ซึ่งระบุว่าจะใช้กับ ปี ขลุ่ย คำลักษณะนาม เชือก ใช้กับช้างบ้าน หรือคำลักษณะนาม เรือน ใช้กับนาฬิกา ทั้ง ๆ ที่คำลักษณะนามเหล่านี้ต่างก็เป็นคำลักษณะนามบอกชนิดเช่นเดียวกับคำว่า อัน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า การใช้คำลักษณะนาม อัน ในภาษาปัจจุบันเป็นไปอย่างไม่มีแบบแผนที่แน่นอน บางครั้งก็ใช้กันอย่างถูกต้อง เช่น ไม้บรรทัด 2 อัน แต่บางครั้งก็ใช้กันอย่างไม่ถูกต้อง เช่น ดิกอันนี้ อาจกล่าวได้ว่าหากผู้พูดนึกถึงลักษณะเฉพาะของคำนามนั้น ๆ ไม่ออกหรือไม่รู้ ก็มักจะลงด้วยคำว่า อัน"

ปลาเช็ก (Placzek 1978 อ้างถึงในอะรุณี รัตนกุล 2529:7-10 และนฤมล

จันทรศุภวงศ์ 2529:29-34) ศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยมาตรฐาน โดยอาศัยข้อมูลจากคำลักษณนามที่ปรากฏในพจนานุกรม Thai-English students Dictionary ของ ฮาส(Hass 1965). Thai-English Dictionary ของแมคฟาร์แลนด์ (McFarland 1969) และจาก Thai-English Dictionary ของ ส.เศรษฐบุตร (Sethaputra 1972) นอกจากนั้นยังมีการสอบถามความเห็นในการใช้คำลักษณนามจากผู้ออกภาษาประกอบกันด้วย พลาเช็คจัดคำลักษณนามเป็นค่านามประเภทหนึ่ง เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์มีเกณฑ์ทางไวยากรณ์ คือรูปของคำลักษณนามที่เหมือนค่านามที่เกิดร่วมกัน และเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ คือดูความหมายระหว่างคำลักษณนามกับค่านามทำให้สามารถแบ่งคำลักษณนามออกเป็น 4 ประเภทคือ

(1) คำลักษณนามประเภทซ้ำค่านามทั้งคำ คือคำลักษณนามที่มีรูปเหมือนกับคำหลักซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นค่านามนั่นเอง พลาเช็คกล่าวว่าคำลักษณนามประเภทนี้มักปรากฏกับค่านามที่เป็นภาษาชน เช่น กล่อง, กรง ฯลฯ นอกจากนั้นค่านามที่โดยปกติปรากฏกับคำลักษณนามประเภทอื่นก็สามารถปรากฏกับคำลักษณนามประเภทนี้ได้ เช่น * เสือสามเสือ เขากล่าวว่าผู้ออกภาษาจะยอมรับประโยคนี้มากกว่าประโยค * เสือสามก่อน ที่เป็นเช่นนี้เพราะคำลักษณนามประเภทนี้เป็นคำศัพท์ที่มีลักษณะเปิด (lexical transparency)

(2) คำลักษณนามที่ซ้ำค่านามบางส่วน ลักษณะนามประเภทนี้จะเกิดกับนามวลีหรือคำประสมนั้น โดยคำลักษณนามจะซ้ำรูปบางส่วนของนามวลีหรือคำประสมนั้น เช่น ใบไม้ 3 ใบ เป็นต้น ส่วนที่ซ้ำมักเป็นส่วนที่บอกความหมายหลัก

(3) คำลักษณนามที่เกี่ยวกับการชั่ง ตวง วัด ซึ่งแบ่งได้เป็นหน่วยวัดที่เป็นมาตรฐาน เช่น กิโลกรัม นาที่ ฯลฯ และหน่วยวัดที่ไม่เป็นมาตรฐาน เช่น การประมาณเอาจากภาชนะบรรจุหรือกริยาอาการ เช่น แก้ว, กำ เป็นต้น คำลักษณนามประเภทนี้จะต่างจากคำลักษณนามประเภทอื่น คือคำลักษณนามประเภทนี้ใช้แสดงลักษณะของค่านามหรือคำหลักที่ไม่ใช่ลักษณะที่เป็นไปโดยธรรมชาติ ได้แก่ เรื่องของน้ำหนัก ในขณะที่คำลักษณนามประเภทอื่น ๆ แสดงถึงลักษณะของคำหลักหรือคำแรกซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นไปโดยธรรมชาติของสิ่งนั้นที่สัมผัสได้ทางตาและจับต้องได้

(4) คำลักษณนามอื่น ๆ คือคำลักษณนามที่ไม่จัดอยู่ในประเภท 1-3 มีทั้งสิ้น 43 คำ คำลักษณนามประเภทนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งทั่ว ๆ ไปมักเป็นนามธรรม เช่น จำพวก ชนิด ประการ เป็นต้น อีกกลุ่มหนึ่งเป็นคำลักษณนามที่มีความหมาย

ขยายออก ซึ่งได้แก่คำลักษณนามที่มีพัฒนาการทางความหมายจากคำนามมาเป็นคำลักษณนาม มักมองไม่ค่อยเห็นว่าคำลักษณนามเหล่านี้มีความสัมพันธ์อย่างไรกับคำนามที่ปรากฏร่วมกัน เช่น คำลักษณนามที่เฉพาะเจาะจงกับคำนามคำใดคำหนึ่ง เช่น เชือก ใ้กับช้าง เป็นต้น และคำลักษณนามที่มีความหมายคลุมเครือ เช่น อัน เล่ม ก็อยู่ในกลุ่มย่อยนี้

อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาเรื่องคำลักษณนามของพลา เชคนี้มุ่งศึกษาให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำนามกับคำลักษณนามที่ปรากฏร่วมกันเป็นสำคัญ เขาเชื่อว่าเรื่องของความหมายเป็นการแสดงถึงการรับรู้สิ่งต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมของผู้พูด (Placzek 1978 อ้างถึงในอรุณี รัตนกุล 2529:10)

2.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวกับคำลักษณนามในภาษาจีน

สำหรับการศึกษาภาษาจีนที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นกรกล่าวถึงภาษาจีนกลางหรือแมนดารินเท่านั้น ส่วนการศึกษาภาษาจีนแต้จิ๋วนั้นยังไม่มีใครได้ศึกษาอย่างเป็นเรื่องเป็นราวนัก เนื่องจากเป็นภาษาถิ่นภาษาหนึ่งในภาษาจีนเท่านั้น

ประพิน มโนชัยวิบูลย์ (2527:18-21) ได้กล่าวถึงคำลักษณนามในภาษาจีนว่า "ภาษาจีนมีคำลักษณนามมากมาย การใช้คำลักษณนามในภาษาจีนมีลักษณะเหมือนการใช้คำลักษณนามในภาษาไทย คือเป็นคำที่ใช้แยกประเภทคำนามออกเป็นกลุ่มเป็นพวก สิ่งใดมีคุณสมบัติหรือมีลักษณะบางอย่างคล้ายคลึงกันหรือร่วมกันก็จะรวมไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นพวกเดียวกันและมีคำที่ใช้เรียกลักษณะรวมของกลุ่มนั้นพวกนั้นเป็นคำ ๆ เดียวกัน เช่น คำนามที่มีลักษณะเป็นรูปยาวกลมก็มีคำเรียกลักษณะรวมว่า แท่ง คำนามที่มีลักษณะแบน ๆ บาง ๆ ก็มีคำเรียกลักษณะรวมว่า แผ่น คำนามที่มีลักษณะเป็นเส้น ๆ ยาว ๆ ก็มีคำเรียกลักษณะรวมว่า สาย คำนามที่มีลักษณะขดเป็นรูปกลมก็มีคำเรียกลักษณะรวมว่า วง" (ประพิน มโนชัยวิบูลย์ 2527:17)

นอกจากนี้ประพินยังกล่าวว่าคำลักษณนามที่ใช้จำแนกคำนามเป็นลักษณะอย่างหนึ่งในภาษาที่สะท้อนให้เห็นว่าคนที่ใช้ภาษานั้นใช้เกณฑ์อะไรในการแยกประเภทสิ่งของออกเป็นหมวดเป็นหมู่ บทความของประพินได้รวบรวมเอาคำลักษณนามในภาษาจีนที่พบเสมอ ๆ โดยเรียงลำดับตามสัทอักษรของคำลักษณนามโดยบอกถึงความหมายและการใช้ร่วมกันคำนามพร้อมตัวอย่างดังต่อไปนี้ซึ่งจะยกตัวอย่างจากประพิน มโนชัยวิบูลย์ (2527 และ 2528)

"bā 把 "เล่ม, อัน, คัน, ดอก, ตัว" ใช้กับสิ่งของที่มีด้าม มีที่ไขมือจับได้ เช่น มัด, ขวาน, ไม้กวาด, ร่ม, กุญแจ" (ประพิน มโนชัยวิบูลย์ 2527: 18)

"bēn 本 1) "เล่ม" ใช้กับหนังสือ นิตยสาร วารสาร สมุดทุกประเภท
yìbēn shū "หนังสือ 1 เล่ม"
yìbēn bùzi "สมุด 1 เล่ม"

2) "ม้วน" ใช้กับฟิล์มภาพยนตร์
sānbēn diànyǐng jiǎ opiàn "ฟิล์ม 3 ม้วน"

"fāng 方 "อัน" ใช้กับสิ่งของบางอย่างที่เป็นทรงสี่เหลี่ยม เช่น ที่ฝนหมึก
ตราสำหรับประทับที่ทำเป็นแท่งสี่เหลี่ยม

yìfāng yāntai "ที่ฝนหมึก 1 อัน"

liánfāng dùzhāng "ตรา 2 อัน" (ประพิน มโนชัยวิบูลย์ 2527:

23)

"méi 枚 "อัน ตัว ลำ" ใช้กับสิ่งของที่มีรูปทรงกลม เช่น เงินเหรียญ
ตัวหมากรุกหมากรอกเก็บ เข็มกลัดรูปกลม ๆ จรวด

yìméi gōu "เงินเหรียญ โบราณ 1 อัน"

yìméi dǎodàn "จรวด 1 ลำ" (ประพิน มโนชัยวิบูลย์ 2528:73)

"mian 面 "ใบ, อัน, ผืน" ใช้กับสิ่งที่มีพื้นผิวแบนเรียบ เช่น กลอง
กระฉกเงา ชงเป็นผืน ๆ เป็นต้น

yímmiàn gō "กลอง 1 ใบ"

yímmiàn gízi "ชง 1 ผืน"

"ming 名 ราย, คน ใช้กับคนในความที่เกี่ยวกับรายชื่อเป็นคน ๆ ไป

yìmmíng xuéshēng "นักเรียน 1 ราย"

yìbǎi duō míng gōngrén "คนงาน 100 กว่าคน"

(ประพิน มโนชัยวิบูลย์ 2528 :74) เป็นต้น

2.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวกับคำลักษณะนามที่ศึกษาทางภาษาศาสตร์สังคม

อังกาบ พลากรกุล (Palakornkul 1976 อ้างถึงในอรุณี รัตนกุล 2529 :7)

ในบทความเรื่อง "Some Observations on Variation and Change in the Use of Classifiers in Thai" (Palakornkul 1976:186-197) ได้กล่าวถึงการแปรของการใช้คำลักษณนาม โดยสังเกตจากการที่มีการใช้คำลักษณนามมากกว่า 1 คำร่วมกับคำนามคำเดียวกัน อังกาบตั้งข้อสังเกตว่า สาเหตุของการแปรเป็นเพราะคำลักษณนามเหล่านั้นใช้กับคำนามที่มีลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น สร้อย ใช้คำลักษณนามได้ 2 คำ คือคำ "เส้น" ซึ่งใช้กับของที่มีลักษณะเล็กเป็นเส้นยาว และคำว่า "สาย" ซึ่งใช้กับของที่เป็นเส้นยาวเช่นเดียวกัน ครั้งนี้ผู้พูดจึงใช้คำลักษณนามทั้ง 2 คำกับคำนามคำเดียวกันเป็นประจำ หรืออาจเนื่องมาจากการตั้งชื่อสิ่งของที่เกิดขึ้นใหม่มากกว่า 1 ชื่อ ทำให้มีการใช้คำลักษณนามมากกว่า 1 คำ กับของสิ่งเดียว เช่น พาหนะทางอากาศ มีชื่อเรียกว่า "เครื่องบิน" และ "เรือบิน" คำลักษณนามที่ใช้กับเครื่องบิน คือ "เครื่อง" ส่วนคำลักษณนามที่ใช้กับเรือบินคือ "ลำ" เป็นต้น สาเหตุดังกล่าวเบื้องต้นอังกาบจัดให้เป็นการแปรอิสระ คือมีการใช้สลับกันไปมาโดยไม่ได้มีอิทธิพลหรือมีปัจจัยทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนการแปรอีกประเภทหนึ่ง มีปัจจัยทางสังคมมาเกี่ยวข้องกับการใช้คำลักษณนามของผู้พูดแต่ละคน เช่น ผู้พูดอยู่ในสถานการณ์ที่มีการใช้คำลักษณนามอย่างเป็นทางการหรือไม่ สถานการณ์จะเป็นตัวกำหนดการใช้คำลักษณนาม เช่น ในคำนาม "ช่าง" เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เป็นทางการผู้พูดจะใช้คำลักษณนาม "เชือก" แต่เมื่อผู้พูดอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการจะใช้คำลักษณนาม "ตัว" เป็นต้น อังกาบเรียกการแปรแบบนี้ว่า การแปรโดยมีเงื่อนไขกำหนด(อ้างถึงใน นฤมล จันทระวงศ์ 2529:27) อังกาบได้สรุปว่าการใช้คำลักษณนามที่ปรากฏกับจำนวนนับในภาษาไทยกำลังอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลง คำลักษณนาม อัน ถูกนำมาใช้เป็นศัพท์แปรกับคำลักษณนามอื่น ๆ หรือนำมาใช้แทนคำลักษณนามอื่น ๆ เพื่อให้ง่ายขึ้น

นฤมล จันทระวงศ์(2528) ได้ศึกษาคำลักษณนามภาษาไทยโคราชที่ใช้ในหมู่บ้าน บึงทับปร่างค์ ตำบลกระโทก อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อดูความต่างของการใช้คำลักษณนามในหมู่ผู้พูดไทยโคราชในหมู่บ้านดังกล่าวตามปัจจัยทางสังคมของผู้พูด ปัจจัยสังคมหรือตัวแปรสังคมที่ใช้ในงานของนฤมลคืออายุและอาชีพของผู้พูด โดยเก็บข้อมูลจากผู้ออกภาษาที่มีช่วงอายุต่างกัน 3 ช่วงคือระหว่างอายุ 12-19 ปี, 30-39 ปี และ 50-59 ปี และเก็บข้อมูลจากผู้พูดที่มีอาชีพต่างกัน ได้แก่ อาชีพเกษตรกรและค้าขาย ในการวิเคราะห์ความหมายของลักษณนาม

นฤมลใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential Analysis) โดยกำหนดความหมายของ คำลักษณะนามแต่ละคำโดยดูจากคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำลักษณะนามนั้น ๆ

ผลการศึกษาของนฤมล พบว่า กลุ่มอายุ 30-39 ปี มีการแปรในการใช้คำลักษณะนาม มากกว่ากลุ่มอายุ 12-19 และ 50-59 ซึ่งผิดจากที่นฤมลได้คาดหวังไว้ว่ากลุ่มอายุ 50-59 ปี น่าจะเป็นกลุ่มที่มีการแปรในการใช้คำลักษณะนามมากกว่ากลุ่มอื่น กล่าวคือคนอายุมากน่าจะมีความละเอียดต่อการใช้คำลักษณะนาม สำหรับตัวแปรอาชีพนั้น พบว่าอาชีพส่งผลให้การแปรในการใช้คำลักษณะนาม แตกต่างกันน้อยมากในกลุ่มอายุ 30-39 ปี ส่วนในกลุ่มอายุ 12-19 ปี อาชีพทำให้มีความแตกต่างในการใช้คำลักษณะนามมากที่สุด และเป็นที่น่าสังเกตว่า อาชีพเกษตรมีการแปรในการใช้คำลักษณะนามมากกว่าอาชีพค้าขาย ซึ่งก็ผิดความคาดหมายของนฤมล เพราะแต่เดิมนฤมลคาดว่าอาชีพค้าขายจะเป็นอาชีพที่มีการแปรในการใช้คำลักษณะนามมากกว่าอาชีพเกษตร นฤมลกล่าวว่าการที่ ความแตกต่างเนื่องจากอาชีพมีมากในกลุ่มคนอายุน้อย (12-19 ปี) อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากกลุ่ม คนในวัยดังกล่าวอยู่ในวัย เริ่มทำงานและพบว่าคนกลุ่มนั้นนอกจากทำนาและค้าขายแล้วยังทำงานอีก หลายประเภท เช่น รับจ้างทำงานโรงงาน จึงทำให้มีโอกาสติดต่อกับผู้อื่นเสมอ ดังนั้นอาชีพจึงดู เหมือนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการ ใช้คำลักษณะนามของคนที่มีอายุน้อย ส่วนคนที่มีอายุมาก (50-59 ปีนั้น) อาชีพไม่เป็นปัจจัยในการทำให้การ ใช้คำลักษณะนามของผู้พูดต่างกัน

อย่างไรก็ตาม งานของนฤมลไม่ได้ใช้สถิติเพื่อพิสูจน์ว่าตัวแปรสังคมมีอิทธิพลต่อการ ใช้ ลักษณะนามหรือไม่ ความแตกต่างที่ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยนี้ จึงไม่อาจกล่าวได้แน่นอนว่าเกิดจาก ปัจจัยอายุและอาชีพของผู้พูด

นอกจากการศึกษาดังกล่าวแล้ว ยังมีการศึกษาคำลักษณะนามโดยการนำเอาถิ่นที่อยู่ ของผู้บอกภาษามาเป็นตัวแปรสังคม เพื่อศึกษาการแปรในการใช้คำลักษณะนาม เช่น งานของ กันทิมา วัฒนประเสริฐ (2525) .อะรุณี รัตนกุล(2529) .วันทนีย์ ปกรโณคม และศิยุ ปาลีคุปต์ (2521) ซึ่งจะได้กล่าวถึงตามลำดับ

กันทิมา วัฒนประเสริฐ (2525) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณะนามในภาษาไทยเชียงใหม่ กับภาษากรุงเทพฯ เพื่อให้ เห็นถึงลักษณะที่เหมือนและต่างของคำลักษณะนามในภาษาถิ่นทั้ง 2 โดย เก็บข้อมูลจากพจนานุกรม หนังสือ วิทยานิพนธ์ และจากผู้บอกภาษา ก่อนที่จะนำคำลักษณะนามใน

ภาษาถิ่นทั้ง 2 มาเปรียบเทียบ กันที่มาได้จัดประเภทคำลักษณนามในภาษาถิ่นแต่ละถิ่น เป็นประเภทของคำขยายคำนาม และขยายคำกริยาและเมื่อนำภาษาถิ่นทั้ง 2 มาเปรียบเทียบกัน วิเคราะห์ด้านการใช้และตำแหน่งของคำลักษณนาม ทางด้านการใช้คำลักษณนาม พบว่าทั้ง 2 ภาษามีการใช้ที่เหมือนและต่าง คือการใช้ที่เหมือนกัน เช่น ใช้คำลักษณนามเดียวกันกับสิ่งของชนิดเดียวกันที่ต่าง เช่น ใช้คำลักษณนามคนละคำกับสิ่งของชนิดเดียวกัน ส่วนการศึกษาเปรียบเทียบด้านตำแหน่งของคำลักษณนามในภาษาถิ่นทั้ง 2 พบว่า คำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างนามวลี ใน 2 ภาษาถิ่นต่างปรากฏหน้าคำบอกลำดับ คำชี้เฉพาะ คำคุณศัพท์ และจะปรากฏหลังคำนาม ปรากฏหน้าและหลังคำบอกจำนวน ส่วนคำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างกริยาวลีใน 2 ภาษาถิ่นจะปรากฏหน้าคำบอกลำดับ คำชี้เฉพาะ . ปรากฏหลังคำกริยา ปรากฏหน้าและหลังคำบอกจำนวน

อะรุณี รัตนกุล(2529) ศึกษาเรื่อง "คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นจังหวัดเชียงใหม่, ขอนแก่น, สระบุรีและสุราษฎร์ธานี" อะรุณีศึกษาการใช้คำลักษณนามในภาษาไทยทั้ง 4 ถิ่นเพื่อดูว่าคำลักษณนามในแต่ละถิ่นมีประเภทใหญ่อะไรบ้าง และมีความหมายอย่างไร โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential Analysis) กำหนดความหมายของคำลักษณนามจากคำนามที่ปรากฏร่วมกัน ผลการวิเคราะห์พบว่าคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 แบ่งได้เป็น 13 ประเภท ด้านการใช้พบว่ามีการใช้คำลักษณนามที่เหมือนกันเป็นจำนวนมาก ส่วนที่ต่างกันเป็นความแตกต่างกันที่ความหมาย หรือ/และรูป ซึ่งแสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาไทยทั้ง 4 ภาษาได้เป็นอย่างดี เช่น การที่ภาษาหนึ่งมีโลกทัศน์ที่แตกต่างจากภาษาอื่น ก็มีการใช้ลักษณนามที่มากกว่า เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม อะรุณี เห็นว่าข้อบกพร่องในการศึกษาครั้งนี้อยู่ที่ข้อมูลซึ่งมีไม่เพียงพอ เพราะใช้ผู้บอกภาษา 1 คน ในแต่ละภาษาถิ่นเท่านั้น

วันทนีย์ ปกรโณดม และคิยู ปาลีคุปต์ (2521) ศึกษาระบบเสียงศัพท์ และโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษาไทยถิ่นอีสานขอนแก่น เปรียบเทียบภาษาไทยถิ่นอีสานขอนแก่นกับภาษาไทยกลางทางด้านเสียง ศัพท์ และโครงสร้างไวยากรณ์โดยใช้ข้อมูลจากผู้บอกภาษา วันทนีย์และคิยูได้กล่าวถึงคำลักษณนามซึ่งเป็นหมวดคำหมวดหนึ่งในการศึกษาว่า คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นอีสานขอนแก่นเหมือนคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นกลาง ที่แบ่งประเภทของคำลักษณนามตามคำนาม คือ คน สัตว์ หรือสิ่งของ ต่างกันบ้างก็อยู่ที่คำลักษณนามที่ใช้เพี้ยนไป แต่มีไม่มาก

เช่น

/khon⁴ mu:² sw:¹ kon⁴ / "เพื่อนสองคน"

/nuaj⁶ khaj⁶ sip¹ nuaj⁶ / "ไปสิบฟอง" เป็นต้น

หรือตัวอย่าง "สี่" เป็นคำลักษณนามของ พัน ในภาษาไทยกลาง แต่ในภาษาไทยอีสานขอนแก่นจะ
ใช้ /lem³/ ดังในประโยคว่า /khche:w³-hak¹-sw:¹-lem³/ = พันห้า 2 สี่" เป็นต้น

การเปรียบเทียบคำลักษณนามที่ใช้ในภาษาถิ่นทั้ง 2 ของวันทนีย์ และดียูเป็นเพียงการ
แสดงให้เห็นถึงความเหมือนและความต่างทางด้านศัพท์ที่ใช้เป็นคำลักษณนามเท่านั้นเนื่องจากวัตถุ
ประสงค์ใหญ่ของงานนี้ต้องการศึกษาเปรียบเทียบด้านเสียง, ศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์ของ
ภาษาถิ่นทั้ง 2 คำลักษณนามเป็นเพียงหมวดคำย่อยหมวดหนึ่งในเรื่องจึงได้ศึกษาไว้เพียงเล็กน้อย
เท่านั้น

จากการทบทวนวรรณกรรมอันเกี่ยวกับคำลักษณนามดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นว่าการ
ศึกษาที่ผ่านมา ยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาถึงคำลักษณนามในภาษาแต่จิวอย่างเป็นเรื่องเป็นราวโดยเฉพาะ
เป็นการศึกษาคำลักษณนามในภาษาแต่จิวที่มุ่งวิเคราะห์ทางด้านภาษาศาสตร์สังคมเพื่อดูการแปรที่
เกิดกับคำลักษณนามในภาษานี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึง เห็นว่างานวิจัยนี้จะทำให้การศึกษาคำลักษณนามใน
ภาษาต่าง ๆ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น